

232

Ой стану я та погляну на чорную хмару,
Ой ходімо, товаришу, на той край помалу.
– Чого ж мені, товаришу, на той край ходити, –
Перестала дівчинонька вірненько любити.
Вірно ходив, вірно любив, вірно й женихався,
Вона ж мені ізрадила, шо й не сподівався.
Як пожену сірі воли на толоку пасти:
Гей, пасітеся, сірі воли, не бійтеся вовка,
А я піду край слободи, де дівчина ловка.

Агафья Саенко, с. Покровское Алекс. у., 1885 г.

Ср.: Чубинский. Труды экспед. в Ю-З кр., V, ч. I, стр 40 (95 320 (630).

ПІСНІ ПРО ЖІНОЧУ ДОЛЮ

233

Милая тужит за милым

Ой сама ж я не знаю
Де мій милий дівся:
А чи його вовки зїли,
Чи він утопився.
Як би його вовки зїли –
То б луги шуміли,
Ой якби він утопився –
То б Дунай розлився;
Якби був він на риночку, –
Пив би горілочку;
Якби був він на базарі, –
То б люди сказали;
Якби був він у шинкарьки –
То брязчали б чарки.

*Баба Катря Графская, 67 л.,
д. Кушугумовка Александр. у., 13 февраля 1892 г.*

234

За тучами, за хмарами
Сонечко не сходить,
А за вражимі ворогами
Мій милий не ходить.
Ой ви тучі, громовії,
Розійдіться різно,

Пребудь, пребудь,
мій миленький,
Хоть не рано, – пізно.
Бо я тебе дожидала,
Всю нічку не спала,
Столи застинала. –
А столи ж мої, та дубовії,
А скатерті парчовії.
Очі ж мої, та каренькі, –
Горе ж мені з вами,
Що не хочете ночувати
Ні ніченьки самі.
Хоть хочете, не хочете, –
Треба привикати,
Бо поїхав мій миленькій
У поле орати.
Та орав день у царині,
А три дні в толоці,
Виплакала карі очі
За чотирі ночі.
Та вже ж мені ці чотирі,
Та й за вісім стали,
Бодай мого, міленькаго,
Воликі пристали;
Бодай рало не орало,
А плуг поломався,
Щоб мій милий, чернобривий,
Додому вертався.

*Кузьма Лутай-Бойченко,
с. Вознесенка Александр. у. Екатеринослав. губ., 1879 г.*

235

Як вийду я за ворота, – зажурюся,
До кого я на чужині прихилюся.
Та прихилюся на чужині до дубочка,
Бідна моя, несчастлива головочка.
На чужині барабани вибивають,
І которі охотники – визивають;
Ой котрії охотники – ті все скачуть,
А котрії невольники – гірко плачуть.
Ой беруть, беруть у солдати,
Та забула миленького розпитати:

А чи мені заміж іти, чи гуляти?
– Гуляй, гуляй, моя мила, – як гуляла,

Наймай, наймай музиченьків, як наймала,
Топчи, топчи черевички, як топтала.

*1885 г., с. Петровское-Балабино Александр. у.
Записана от девицы Евдокии Камныга М.С. Трудницкою.*

236

Ой ти зірка та вечерня,
Чом не рано сходила,
Як я молода виходила.
Виходила на гіроньку,
Подивилась на зіроньку.
Уже ж мені надокучило
Пісок з моря вибіраюче,
Та доріжку висипаюче,
Та й милого дожидаюче.
Ой мій милий іде,
Другу милую веде,
А мене, молодую, ніхто не бере.
А ні купчик, ні полковничок,
А ні прежній любовничок.

*1885 г. Петровское-Балабино Александр. у.
Записана от Евдокии Камныга М. С. Трудницкою*

237

Та ходила дівка понад бережечком,
Як рожевий цвіт,
Плаче і ридас,
Шо долі не має,
Заневолений світ.
– Ой чого ти, дівко, плачеш,
Та чого ридас: боїшься отця?
Ой не бійся отця,
Бійся мене молодця,
Дівчіно моя.
Та ходила дівчіна понад бережками,
Як рожевий цвіт,
Плаче і ридас,
Шо долі не має,
Заневолений світ.

– Ой чого ти, дівко, плачеш,
Чого ти ридаєш: боїшься неньки?
Ой не бійся неньки,
Бо я молоденький,
Дівчино моя.
Та ходила дівка понад бережечком,
Як рожевий цвіт,
Плаче і ридає,
Що долі не має,
Заневолений світ.
– Ой чого ти, дівко, плачеш,
Чого ти ридаєш,
Чи боїшься сестри?
Ой не бійся сестри,
Бо я козак бистрий,
Дівчино моя.
Та ходила дівка понад бережечком.
І т. д.
– Ой чого ти, дівко, плачеш,
Чого ти ридаєш: боїшься брата?
Ой не бійся брата,
Бо я гірше ката,
Дівчино моя.

Ново-Гупаловка Александр. у., Еп. Михайловская.

238

Ой на морі дощ іде,
Аж буруни б'ються,
У моєї родиноньки
Дрібні сльози льються.
Бийся, бийся, мій родоньку,
Бийся побивайся,
Мене с цієї країноньки
Та й не сподівайся.
Ой буду я, буду
Неділеньки ждати,
Чи не прийде мій батенько
Мене одвідати.
Неділя минає,
Батенька немає,
Тоска, печаль на серденьку,
А ніхто не знає.

Ой буду ж я, буду
Ще й другої ждати,
Чи не прийде моя ненька
Мене одвідати.
Неділя минає,
Матінки немає *і т. д.*
Чи не прийде мій братічок *і т. д.*
Чи не прийде рідна сестра *і т. д.*
Як би у мене крила,
Знялась полетіла б,
До батька, до неньки.
Ой сіла б я впала
У неньки на порозі,
Та облили б отця-неньку
Дрібненькії сльози.
– Ой чого ти, доню,
Сію нічку тікала?
– Утікала, ненько моя,
Не ївше й не пивше.
Та вже ж мені докучіло
На чужині живше.
Де я не ходила,
Де я не блудила,
Та не найшла тії неньки,
Шо мене вродила;
Тіко найшла поле,
Не то сине море,
Жалуй, жалуй, мій родоньку,
Тепер мені горе.
– Як тебе жаліти,
Як тебе кохати,
Шо ти в щасті родилася,
А в роскоші зросла,
Ледачому попалась,—
Без щастя осталась.
– Пусти мене, мати
На море купатись:
Буду плавать. поринати,
Доленьки шукати.
– Ой не пустю, донько,
Щоб ти не втонула,

Уже твоє щастя-доля
Глибоко пірнуло.
– Чи ти мене, мамо,
В горячій купала,
Купаюче проклинала,
Шоб долі не мала?
– Ні, я тебе, моя доню,
В горячій не купала,
І не проклинала,
На гору йшла,
Тебе несла,
Водиці набрала.

Иван Кулибаба. Ольгинское Мариуп. у., 1884 г.

Ср.: Чубинский. V, 465. С. 102 – 103.

239

Журавко, журавко,
Чого кричиш шоранку?
Ой як мені не кричать, –
Нічим діток годувать.
Ой далеко, далеко
Клин дерево од води,
Ой далеко, далеко
Отець, ненька від мене.
Ой хоть вона далеко,
То згадають легко,
Не дай, Боже, померать,
То нікому й поховать.
Якби у мене сорок кіп, –
Поховав би старий піп;
Якби у мене п'ятаки, –
Поховали б і дяки;
Якби у мене був карман, –
Задзвонив би паламар.

Баба Ганка Пелепыха, с. Благодатное, Мариуп. у., 1874 г.

240

Із-за гори, гори
Вітер повіває, (2)
Лози розхиляє, (2)
Де челядь гуляє, (2)
Як мак процвітає, (2)

Мати дочку лає, (2)
Гулять посилає. (2)
Та гуляй, гуляй, дочко,
Поки молоденька,
А як стара станеш,
Гулять перестанеш;
А як стара будеш,
Гуляти забудеш.
Та гуляла, гуляла,
Ненька не спиняла,
А тепер зупинила,
Чужая Україна, (2)
Невірна дружина
І світ зав'язала,
Гулять наказала,
Рученьки зв'язала
Малая дитина.

*Д. Нескучное Мариупольского у. Екатер. губ.
Записана от Евфимии Новицкой. 1885 г., 24 марта.*

241

Через мої ворота
Голубка летіла,
Не дав мене, мій батенько,
Куда я хотіла;
Отдав мене, мій батенько –
Як кинув у воду,
Далеко від роду.
Ой вирву ж я з рожі квітку,
Та вкину у воду,
Плеви, плеви, з рожі квітка,
Аж до мого роду.
Як приплевла з рожі квітка
Та стала крутиться,
Вийшла мати води брати
Та й стала журиться.
– Ой чого ж ця з рожі квітка
На воді зав'яла,
Ой десь, моя дитиночка,
Три годи лежала.
Не лежала, ненько моя,
Нігде ні минути,

Попалася в добрі руки,
Набралася муки.

Иван Домбровский. Мариупол. уезда, 1875 г., с. 104.

242

Головонька моя бідная,
В мене ненька не рідная,
А дружина неймовірная:
Сама сіда та вечеряє,
А мене, молоду, посила по воду.
Та йти мені через батеньків двір,
Та йти мені через матінчін двір.
Ще ж батенько на воротях стоїть,
А матінка у віконце глядить:
– Аж ось іде моя донечка,
Не зобута, не зодягнута,
Тіко збита, та ізлаяная.
Ти, дитятко, дитя ріднеє,
Яке тобі життя гіркеє,
Чи померзли в тебе ніженьки?
– Спитай, тату, сірой утінки,
Чи холодна у Самарі вода,–
Тіко мені та у свекра добра.
Не плач, дитя, ні на батенька,
Не плач, дитя, ні на матінку,
А плач, дитя, та на доленьку,
Шо попала у неволеньку.

Евфим Сошенко, с. Ольгинское Мариупол. у., 1875 г.

243

Коло млина вся калина, не калина – свекла,
Коли б мені, Господи, от батька до свекра.
Коли б мені, Господи, свекрухі діждати,
Та заставлю, стару суку, халяндри скакати,
Скакай, скакай, стара суко, хоть на одній ніжці,
А щоб знала, як годити молодій невістці.

*30 ноябрь 1887 г., Кушугумовка Алекс. у.
Записана от Приськы Лисовой.*

244

Мати сина недоростком оженила,
А я ж того недоростка повік не любила,

Чотирі неділі та й не говорила,
А на п'яту неділю та й заговорила:
Та запрягай, недоростку, коня вороного,
Та поїдем, недоростку, до батенька в гості.
Їхали поле, їхали друге,
На третє поле стали повертати,
Стала я недоростка з воза іспихати,
Ой уставай, недоростку, із воза додолу,
Та підемо, недоростку, в зелену діброву.
Прив'язала недоростка до дуба плечима,
До батька очима.
Ой стій же ти, недоростку, я в гості поїду,
Я до тебе, недоростку, відтіль заїду.
Не багато гостювать – чотирі неділі,
А на п'яту неділеньку додому поїду,
Я до того недоростка в діброву заїду.
Здоров тобі, недоростку, чи спиш, чи дримаєш,
А чи може молодую з гостей виглядаєш?
А я ж, моя мила, не сплю й не дримаю,
Та я ж тебе, молодой, з гостей виглядаю,
Та скрізь мої реберечки травка проростає,
Та із моїх каріх очей вода протікає,
Ой дай мені, моя мила, хоть води напиться.
Не дам тобі, недоростку, будеш матері хвалиться.
Ой не буду, моя мила, далєбі не буду,
Та я ж цього гостювання повік не забуду.
Ой приїхав недоросток до свого двору.
Вийшла його рідна мати сина зустрічати:
Ой чого ж ти, синку, з личка змінився,
А хіба ж ти в тестя меду й вина перепився?
Перепився меду й вина перепився,
За чотирі неділеньки водиці напився,
Ой візьми ж ти, синку, ремінні віжки,
Зв'яжи своїй милій ручки білі й ніжки.
Візьми, синку, дротяну нагайку,
Та давай своїй милій гостювання,
Щоб же вона знала однині довіку,
Щоб же вона знала, коли гостювала,
Коли тебе молодого до дуба в'язала.

*С. Ново-Гупаловка (Вербови) Александр. у., Екат. г.
Сообщил Ефим Пивень. Январь 1885 г.*

245

Чоловіче, що думаєш,
Шо ти все п'єш, та гуляєш;
Шо все гулькі, та гулькі,
А об смерті нема думки?
– Я смерті не боюся,
Я от смерті откуплюся,
Хлібом, сіллю окрошуся,
І гостями обсадюся;
Возьму чарку, пляшку в руки, –
А об смерті нема думки.
А смерть двері отчиня.
Тоді козак острахнувся,
Перед смертю схаменувся.
– Смерть же моя, мати моя,
Повремени времня мені.
– Уже ж тобі временила,
Временила й говорила.
Жінка:
Я ж тобі казала, шо смерть
грошей не приймає,
І на вдатки не вдаряє:
Кого схоче Богу взяти, –
Не отсуде отець й мати,
Ні рідная родиночка,
Ні маля дитиночка.

*Ново-Гупаловка Александр. у. Екатер. г.
Записана от 72 л. старухи Марии Дворецкой. 1885 г.*

246

Поза яром, поза лугом,
Там орав милий плугом.
Сам оре й сам поганяє,
За плечами батіг носить,
За милою все голосить...
Понесу я йому їсти,
Чи не скаже мені сісти,
Понесу я йому пити,
Чи не буде говорити.
Він напився і наївся,
По травиці покотився.
– Чого лежиш, чом не ореш,

Чом до мене не говориш?
– Ой я лежу та й думаю,
Шо русяву жінку маю...
– А я руса приберуся,
На чорнявих не дивлюся!
Сватав мене темної ночі,
Не вилізли б тобі очі.
Сватав мене ще й у день,
Роспитавсь старіх людей;
Сватав доброї години,
Зібрав всю свою родину:
І близеньку, і далеку,
І свою рідненьку неньку.
– А ти в батька одгуляла,
Ні до плуга, ні до рала,
Та до хлопців боса драла...
– Я у батька не гуляла,
Я сіяла, я й орала,
Сірі воли поганяла!

*Марія Графская, 17 л., Кушугумовка Ал. у.,
8 января 1881 г.*

Сравн.: Чубинский. Труды: V, 199.

247

Ой горе, горе, шо чужая вкраїна¹, (2)
А ще горше, шо невірная дружина.
Вона ж мене ізсушила, в'ялила,
Вона ж мене з біліх ніг звалила.
Як устану я рано-пораненько,
Та умиюсь біло-біленько.
Та й сяду я прясти край віконця,
Та пустю я волоконце у віконце,
Та подивлюсь, чи не сходить сонце.
Я ж думала, шо то соничко сходе,
Аж мій милий по риночку ходе,
Та чужу милу за рученьку воде
Та чужу милу цілує й милує,
А на мене та нагаєчку гутує.

¹ Каждый стих повторяется.

Чужа мила хороша й вродлива,
Така ж моя доля, доля нещаслива.

*Баба Катерина Старченкова, 70 л.,
Розумовка Екатер. у., 4 декабря 1913 г.*

Ср.: Чубинский. Труды, V, стр. 207, № 415.

248

Ой там за ярмом брала дівчина льон,
Та забула пов'язати,
Ой недалеко мій милий від мене,
Та нікому наказати.
Ой завернусь я та пов'язу льон,
Хоть сирію дубиною,
Ой накажу я своєму милому
Хоть чужою чужиною.
– Ой пребудь, пребудь, хочь коня добудь.
Хоч лугами, берегами.
– Ой не пребуду, коня не добуду
За лихими ворогами...
– Шо я вороги стопчу під ноги,
Круті гори перескочу,
Віддай мене, стара нене,
За кого я сама схочу.
Ой віддала мене стара мати,
За кого я не хотіла
Ой шумить, гуде нагаєчка
Коло мого білого тіла.
А нагаєчка, все дротяночка,
По білому тілу скаче,
Ой почула через люде –
Шо за мною ненька плаче.

Пелагея Саенко, с. Покровское Ал. у., 1885 г.

Ср.: Метлинский. Народн. южнорусск. песни, стр. 60, 61; Чубинский. Труды экспедиций, V, 219, № 441, А.

249

Хоч би мені неділі діждати¹,
Та пішла б я до роду гуляти.
А у мене увесь рід багатий,

¹ Каждый стих повторяется при пении.

Буде мене часто частувати,
А я буду повну випивати.
Ой родоньку, та пора додомоньку,
Єсть у мене аж три біди дома:
Перва біда – свекруха лиха,
Друга біда – дитина мала,
А третя біда – милий ревнивий.
Та підійду стиха під віконце,
Та подивлюсь, що свекруха робе.
А свекруха вечеряти варить,
А свекорко дубовий бич парить,
А мій милий дитину колише.
На дитину важким духом дише:
– Ой ну люлі, мале дитя, спати,
Пішла мати до роду гуляти,
Нехай гуля – вона й оханеться, –
Дубовий бич аж до рук побьється.

*Баба Катерина Старченкова, 70 л, 4 дек. 1913 г.,
д. Розумовка Ек. у.*

250

Як вирву я з рожі квітку
Та пустю на воду,
Плеви, плеви, з рожі квітку,
Аж до мого роду.
Плила, плила з рожі квітка
Та й стала крутиться,
Вийшла мати води брати
Та й стала журиться:
– Чого, чого, з рожі квітка
На воді зав'яла?
– Того, того, ньенько моя,
Що в неволю попала.
Приходила дочка в гості, –
Мати не пізнала,
– Чого, чого, донько моя,
Така стара стала,
Що я тебе, донько моя,
За год не пізнала?
– Того, того, ньенько моя,
Така стара стала,
Що малії дітки
Й чужі одробітки,

Чужа хата гірше ката, –
З милим не порада.

*Дивчина Христина Самськіна, 16 л.,
с. Балабино Алекс. у. Ек. г., 9 марта 1885 г.*

Ср.: Метлинский. Народн. южн. русск. песни, стр. 252-53.

251

Як приїхав брат до сестри в гості
Та поставив кониченька на жовтім помості.
Ой стій, коню, на помості, – не тупай ногою,
А я піду поговорю з рідною сестрою.
– Сестро ж моя, сестро, як перепеличка,
Ой чого ж ти спала з біленького личка?
Синів не женила, дочок не давала,
Ой чого ж ти, сестро, така стара стала?
– Постаріли, брате, думки та гадки,
А ще ж і к тому, брате, наші недостатки.
І дрібнії дітки, й чужії півмітки,
Ще ж й чужая хата, з милими непорада.

*Настя Савченко. 17 лет.,
с. Тарасовка, Екат. у., 11 февраля 1916 г.*

252

Ти соловей, рання пташка,
Не щибечи рано звечера,
Не задавай серцю жалю,
Ні жалости, ні печалости.
Шо у батенька одна донька була,
Рідній матері на жалість зросла,
За пьяниченьку заміж пішла.
А мій милий гіркий пьяниця,
В шинок іде – наряджається,
А з шинку йде – скрізь валяється,
Велять протів пьяниці виходити,
Мені ж, молоденькій, та й не хочеться
Біля пьяниці та й ворочаться:
У мене рученькі білесенькі,
Престенички золотесенькі;
Білі ручки покаляються,
Перстенички поламаються.

*Дед Аврам Бабич, 70 лет.,
с. Вознесенка Алекс. у., 27 декабря 1880 г.*

253

Ой поїхав мій миленький у поле орати,
А я, молоденька, квасолі сажати.
Посадила квасолину та й пішла додому,
Заглянула у шинок – п'є милий с кумою.
– Ой чи тобі, кумо, нема дома діла,
Шо ти з моїм чоловіком у шинку засіла?
– Ой я ж, моя кумо, діло поробила,
Вже ж я твого чоловіка давно полюбила.
– Іди ж, мила, додому вечерять варити,
А я ж буду з кумасею горілочку пити.
Як прийшла я додому, поклала в піч дрова,
Сюди-туди повернулась – вечеря готова.
Насипала борщу, каші, положила ложку,
Повернулась сюди-туди – заплакала трошки.
Ой піду я у світлицю білу постіль слати,
Скоро прийде мій миленький с кумасею спати.

*Орина Фень, 24 апреля 1885 г.,
с. Андреевка Александр. у. Екатер. губ.*

254

Ще сонечко не сходило,
Шось до мене приходило,
Приходила моя матінка,
Приходила моя рідная,
Головонька моя бідная.
Вона у мене не обідала,
Тіко моє життя одвідала,
Вона у мене не полудновала,
Тіко мене приголубила;
Вона у мене не вечеряла,
Тіко мене запечалила.
Проведу я свою матінку,
Проведу я свою рідную
За два моста та високії,
За дві річенькі та глибокії,
Сама стану під ялиною
З маленькою та дитиною.
Оглянеться моя матінка,
Оглянеться моя рідная,
– Чого стоїш, моє дітятко:
Чи травиця ноги спутала,

Чи росиця очі виїла?
– І травиця ніг не спутала,
І росиця очей не виїла:
А спутало, мати, заміжжячко,
Та малая дитиночка,
Та невірная дружиночка.

Старуха Домбровская, с. Ольгинское Мариупол. у., 1874 г.

Сравни: Чубинский. Труды, V, 348 и 553.

255

Та спасибі Богу,
Шо у мене чоловік добрий;
Шо він мене не б'є, не лає,
Шо він міні наряди справляє,
Та до куми гулять посилає.
Гуляй, гуляй, мила,
Поки моя головонька жива,
А як де дінеться,
Тоді, мила, вся розкіш минеться.

Александра Савченко, Тарасовка Ек. у., 6 декабря 1915 г.

256

Ой мала я журитися,
А тепер не буду,
Вигодувала трьох синочків
Та й думать забуду.
– Сини ж мої, соколоньки,
А я ж ваша мати,
Чи будете ж, мої сини,
Хлібом годувати?
Шо старший син каже:
– Шо буду й не буду.
Середульший каже:
– Я й думать забуду.
А найменший каже:
– Ой так, як удасться, –
Готуй, мамо, торбу, –
Вона тобі здасться!
Пішла стара мати
Та й хліба прохати,
Як напали стару неньку
Лихії собаки.

Вийшла с хати донька
Неньку проважати:
– Брати ж мої, соколики,
Шо ж ви наробили,
Шо ви свою стару неньку
По миру пустили...

*Баба Палажка Соколяха, 65 л.,
д. Варваровка Павлогр. у., Екатер. губ., 12 августа 1894 г.*

257

Мати сина колихала,
Дні і ніченьки не спала,
Та думала, добрий буде,
Годувати хлібом буде,
Аж він вдався п'яниченька,
П'яниченька, ледацюга,
Та по шинкам волоцюга.
Іде з шинку – кричить, лає,
Неньку с хати проганяє:
– Іди, нене, геть від мене,
Будуть, нене, гості у мене,
Будуть гості все в жупанах,
А ти, нене, в старій свитці,
Буде стидно моїй жінці.
Вийшла ненька за ворота,
Сіла, бідна, як сирота,
Син ворота зачиняє,
Стару неньку не приймає.

Григорій Деріга, с. Воскресенка Алекс. у., 27 декабря 1913 г.

Ср.: Чубинский. Труды, II, 29, № 41

258

– Ой іди, нене, геть від мене, –
Будуть гостоньки у мене,
Ой будуть гості (2) та все в кармазинах,
А ти, нене, в сірій запасчині.
– Ой єсть у тебе, сину, (2) хатина новая,
Єсть у тебе, сину, дитина мала;
Та будеш ти, сину, (2), гостей привитати,
А я буду, сину, дитину гойдати.
– Ой іди, нене, геть від мене, –
Будуть гостоньки у мене...

Ой пішла мати долем-долиною,
Та зострілась мати з родом-родиною,
З родом-родиною, з рідною дочкою.
– Ой іди, нене, жить до мене.
Та як буде мене гірка доля бити,
То будеш ти, нене, мене боронити.
Ой пішла мати та до дочки жити, –
Перестала дочку гірка доля бити.
Ой уже сина (2) побила лихая година, –
Вмерла його жінка, зосталась дитина.
– Ой іди, нене, (2) іди жить до мене,
Бо тепер побила гірка доля мене!
Умерла жінка, зосталась дитинка...
– Ой хоть би ще, брате, і хата згоріла,
Й тоді б тобі неньки в гості не пустила...

*С. Покровское Алекс. у., 15 сент. 1887 г.
Сообщ. Агафья Саенко.*

ПІСНІ ПРО ДОЛЮ МАТЕРІ, ВДОВИ, СИРІТ

259

Ой сину ж мій, Іване,
Дитя моє кохане,
Як я тебе оженю –
Всю родину звеселю,
А як у службу отдам –
Собі печалі задам.
– Не журися, мати моя,
Не журися, старая,
Єсть у мене три труби,
Та й усі три міднії:
У первую заграю,
Як із двору зїзжаю;
У другу заграю, –
На коника сідаю;
А в третю заграю,
У військові стояче,
Ой заплаче ненька ж моя,
Із утренні ідуче.
– Десь у мене дитина,

Як у полі билина;
Десь у мене дитятко,
Як на морі утятко:
Та не дай Бог захворать, –
То нікому й пить подать.
Ні питочки подати,
Ні правдоньки сказати.

*Баба Катерина Козлыха (Грабська), 74 л.,
д. Кушугумовка Алекс. у., 30 мая 1894 г.*

Ср.: Закревский. Старосв. бандуриста, I, 47; Чубинский. V, 864
(№422), 946, №24, т. IV, 27; Максимович. Укр. песни, 1834, стр. 138.

260

Сини ж мої, сини,
Сини соловейки,
Чом ви мене не кидали,
Як були маленькі?
Стали підростати,
Стали покидати,
А хто ж мене при старості
Буде годувати?
Дочки ж мої, дочки,
Сиві голубочки,
Не кидайте при старості
Мене без сорочки.

*Павел Назаренко, 28 л., с. Вознесенка Алекс. у.,
Екатер. губ., 1 окт. 1885 г.*

261

Ой з-за гори, з-за лиману,
Буйний вітер повіває,
Жена мужа виражає,
Виражає й проклинає:
– Бодай тебе, скурвий сину,
Перва пуля не минула,
Гостра шабля шеменула...
Коло греблі шумлять верби,
Ше й зелена дібрівонька,
Тужить, плаче удівонька,
Вона плаче і ридає,
На битий шлях поглядає.
Битим шляхом улани йдуть,

Улани йдуть – коня ведуть
– Ви ж улани, ви гусари,
Де ж ви цього коня взяли?
– Ми цього коня купили,
Твого мужа турки вбили!..
Сидить вдова над річкою,
Бере водицю рукою,
Бере воду рученьками,
Вмивається слізоньками.

*Баба Катерина Козлыха,
Кушутумовка Алекс. у., 3 сентября 1894 г.*

262

Муж в неволе. Плач жєны

Ішла вдова долиною,
Щє з малою дитиною.
Сіла вдова опочівать,
Мале дитя годувать,
Слізно плакать і ридать.
Летить орел сизокрилий,
Питається – де твій милий?
Ой мій милий у неволі,
У залізах, у запорі:
А де днює – там нчує,
Як задзвонять – то й не чує,
Бере тупор та й майструє:
Тупор тупий – не рубає,
До білих рук прикіпає.

*Баба Мокрина Козловська,
с. Ольгинское, Мариуп. у., 1874 г.*

263

Ой з-за гори, гори та буйний вітер віє,
Ой там удівонька пшениченьку сіє,
А посіявшє, стала волочити,
А заволочившє, стала Бога просити:
– Ой уроди, Боже, пшениченьку яру,
На вдовиніх діток, на людськую славу.
Іщє удівонька й додому не дійшла,
А вже кажуть люди, пшениченька зійшла;
Іщє удівонька й на лаву не сіла,

203

А вже кажуть люди, й пшениця поспіла.
Пішла удівонька пшениці глядіти,
Аж там перепелонька та вивела діти.
– Діти мої, діти, – та горенько з вами!
– Ой мати, мати, не журися нами,
Як підростуть крильця, розлітемося сами...
Котрії старшії – ті калиноньку дзьобали,
А котрії меншії – ті так загибали;
Котрії старшії – знялись полетіли,
А котрії меншії – ті каменем сіли.

Агафья Сайенко. с. Покровское Ал. у., 23 июня 1888 г.

264

Ой соловейко молоденькій,
Голосок тоненькій,
Тай защебечи ж ти мені
В чужій дальній стороні,
Нема роду при мені:
Нема роду, родині,
Ні вірної дружини.
Та хіба піду в темний ліс,
Нехай мене звір іззість,
А звір каже: – Не займу,
Я сироту обмину.
Та хіба піду лугами,
Все чистимі полями;
Там у полі долина,
Там стояла могила,
Там я ляжу пріпаду,
Свою неньку спомину.
Ой встань, ненько, до мене,
Горе мені жити без тебе.
Ой, не встану, не піду, –
Головонькі не звезду,
Насипано землиці
На білії ручиці.

Кузьма Коваленко, с. Благодатное Мариупол. уезда, 1875 г.

265

Пийте, люди, горілочку, а ви, гуси, воду,
Горе ж мені на чужині без рідного роду.
В роду зросла, в роду й кохалася,

Горе ж мені на чужині – сама зосталася.
У кого батько, у кого мати – єсть с ким погуляти,
А у мене, сироти, – немає родини,
Тіко у мене того роду – два братіки зроду.
– Брати ж мої, брати, мої брати дорогії,
Пребувайте ви до мене та хоч щонеділі.
– Сестро наша, сестро, сестро дорога,
Ой раді б ми перебувати, так ти убогая!
– Брати ж мої, брати мої, брати дорогії,
Хоч я убогая, так я не гордая.
– Сестро наша, сестро наша, сестро дорога,
Ой чим же ти щастливая, шо ти не гордая?
– Брати ж мої, брати мої, брати дорогії,
А хоч буду заробляти, та з вами гуляти;
Хліба, солі розгорюю, – та вас нагодую!
Горілочки на опрядь візму, та вас почастую!
– Сестро наша, сестро наша, сестро дорога,
Гірке ж твоє заробляння, а наше гуляння!

*Баба Катерина Графская-Козлыха,
д. Кушугумовка Ал. у. 13 февраля 1892 г.*

Ср.: Чубинский. V, 266:

266

Шось у лісі гукає, –
Дочка неньки шукає.
Ой шукала – не найшла,
Заплакала та й пішла.
Найшла в полі долину, –
Матусину могилу,
До могили препадала,
Отця-неньку викликала:
– Иди, нене, до мене, –
Горе мені без тебе!
– Я не встану, не піду, –
Голівоньки не звезду.

Хлопец Иван Кулибаба, с. Ольгинское Мариуп. у., 15 мая 1885 г.

267

Гуляйте, дівчата,
В кого рідна мати, (2)
А у мене не рідна,

Головонька бідна, (3)
Послала до броду,
А рано поводу, (2)
По воду послала
Та ще й приказала,
Щоб повненькі брала, (3)
Та й не розливала.
Стала воду брати,
А Бога прохати. (2)
Ой дай мені, Боже,
Хоть малую смертю, (3)
Шоб тут мені вмерти, (2)
Шоб додому не йти,
Водиці не нести, (3)
Матусі не годити. (2)
Ой з-за гори, гори,
З-за крутої балки, (2)
А де узялося,
А три сіріх вовка. (2)
Один вовчик каже:
– Мені білі руки;
Другий вовчик каже:
– Мені білі груди;
Третій вовчик каже:
– Мені уся буде.
Взяли ж ту дівку
Під білії руки,
Понесли ту дівку
У ями глибокі.
Ой дай мені, Боже,
Хоч малу дитину, (2)
Батькові сказати,
Шоб мене не ждали, (3)
Обід ісправляли, (3)
Мене поминали.

*6 декабря 1887 г., Александровск.
Записана от Приськи Лисовой, из д. Кушугумовки.*